

Om ämnet Svenska

Ämnet svenska utgörs av en språklig och en litterär del. Syftet med ämnet är att eleverna ska utveckla sina kunskaper om språk och litteratur, sina språkliga förmågor och sina förmågor relaterade till litteratur. I var och en av de tre kurserna svenska 1, svenska 2 och svenska 3 är fördelningen ungefär lika mellan språkliga och litterära moment. Där så är lämpligt kan språk- och litteraturmoment integreras, till exempel genom att texter studeras ur både språklig och litterär synvinkel.

Kursen litteratur är av naturliga skäl företrädesvis litterär till sin inriktning, och kursen skrivande till övervägande del språklig (även om det finns inslag av skönlitterärt skrivande). Kursen retorik behandlar till övervägande del muntlig framställning.

Ämnesplanen för svenska gör det möjligt att anpassa stoffet till elevernas olika program och inriktningar eller intressen i övrigt, till exempel vid val av uppgifter för skriftlig och muntlig framställning. Vad gäller litteraturundervisningen finns naturligtvis också möjligheter till anpassning till elevernas program, inriktningar och intressen, men tanken är att eleverna får möjlighet att fördjupa sin läsning också inom andra områden än valt program/vald inriktning.

Litteraturstudiets upplägg

Svenskämnet ska stimulera elevernas lust att läsa, utmana dem till nya tankesätt och öppna nya perspektiv. Fördelningen av centralt innehåll när det gäller litteratur mellan kurserna motiveras av att elever på flera yrkesprogram i gymnasieskolan bara läser svenska 1, medan elever på högskoleförberedande program läser tre kurser svenska. Det centrala innehållet i svenska 1–3 har därför följande upplägg: I kursen svenska 1 fokuseras det allmänmänskliga i tid och rum. I kursen svenska 2 fokuseras litteratur i ett samhällsperspektiv. Kursen svenska 3 har ett mer litteraturvetenskapligt perspektiv som en del i en högskolekompetens. Det finns möjlighet att anpassa urval av litteratur och författare till elevernas intresse, program och inriktningar.

Val av skönlitterära verk och författarskap som studeras är inte reglerat.

Fördelningen av det centrala innehållet utesluter inte möjligheten att lägga upp litteraturhistoria kronologiskt, dvs. i form av epokstudier, för elever som går på program där kurserna svenska 1, svenska 2 och svenska 3 ingår som obligatoriska kurser.

Strukturen i gymnasieskolans ämnesplaner

De olika delarna i ämnesplanen hänger ihop på ett tydligt sätt. Det går till exempel inte att bara läsa det centrala innehållet eller kunskapskraven utan att sätta in dem i ämnesplanens hela sammanhang. (Se bild nedan).

Syftet och målen är formulerade för ämnet som helhet. Syftet beskriver i löpande text vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i ämnet. Det beskriver också sådant som inte ska betygsättas. Målen är formulerade i punktform och förtydligar vad läraren ska betygsätta.

Målen beskriver vilka kunskaper eleverna ska ges förutsättningar att utveckla genom undervisningen i ämnet. De är inte placerade i någon rangordning. De går in i varandra och är beroende av varandra. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling – det går alltså inte att betrakta dem som något som slutgiltigt kan uppnås.

Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen i varje kurs, för att eleverna ska få möjlighet att utveckla de kunskaper som beskrivs i målen. Målen och det centrala innehållet har alltså helt olika karaktär. Trots det kan det finnas visst innehåll även i målen, men i de fallen är målen mer övergripande och inte lika konkreta som det centrala innehållet.

Det finns en tydlig koppling mellan målen och kunskapskraven. Kunskapskraven uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sitt kunnande i förhållande till målen. Ordningen i kunskapskraven är densamma som i målen. Om målen till exempel börjar med förmåga att läsa texter börjar också kunskapskraven med det. Däremot är det inte så att varje mål alltid motsvaras av ett stycke i kunskapskraven. Ett stycke i kunskapskraven kan lika gärna relatera till flera mål som till ett mål.

Det centrala innehållet preciserar undervisningsmoment som är obligatoriska. Det utgör inte en uttömmande lista, utan läraren är fri att i mån av tid och möjlighet ta upp även annat som ligger inom ramen för syftesbeskrivningen för ämnet svenska.

Det centrala innehållet är inte rangordnat. I ämnet svenska är det inte heller organiserat så att det ska vara direkt överförbart till undervisningsmoment eller undervisningsperioder. Till exempel kan moment som muntlig och skriftlig framställning integreras med moment som litteraturkunskap.